

Зміст

	Частина I	
	ЛІТЕРАТУРА НА ПЕРЕХРЕСТЯХ РЕВОЛЮЦІЙ	
1. Літературне життя в 1917—1920 рр.	1.1. Письменство на політичних фронтах	11
	1.2. Нові грані літературного життя	37
	«Кафейний період». Періодика	39
	Початки формалізму	44
	Неонародницька критика	55
	Вульгарно-соціологічна критика. Пролеткультівський синдром, рефлексії «боротьбизму»	57
2. Жанрово-стильові особливості української літератури 1917—1920 рр.	2.1. Лірика другого етапу символізму	65
	2.2. Пізні символісти	79
	Олекса Слісаренко	85
	Дмитро Загул	87
	Яків Савченко	92
	Володимир Кобилянський	95
	Володимир Ярошенко	99
	Василь Бобинський	100
	Яків Мамонтов	102
	Максим Рильський	106

	2.3. Творчі колізії футуризму	112
	2.4. Революційний романтизм	132
	Василь Еллан (Блакитний)	132
	Василь Чумак	135
	2.5. Кларнетизм	139
	Павло Тичина	141
3. Проза: омолодження сил	3.1. Авторемінісценції авторитетів	180
	3.2. Дебюти нового покоління	195
	Михайло Івченко	197
	Клим Поліщук	202
	Гнат Михайличенко	207
	Валер'ян Підмогильний	220
4. Драматургія у літературних і сценічних пошуках	4.1. Становлення нового театру у 1917—1920 рр.	224
	4.2. «Нова драма»	230
	4.3. Нові імена у драматургії	243
	Яків Мамонтов	243
	Максим Рильський	245
	Літературні уроки 1917—1920 рр.	247
	Література	251
	Частина II	
	У СПОДІВАННЯХ І ТРАГІЧНИХ ЗЛАМАХ	
1. Українська література 20-х років	1.1. Література «розстріляного відродження»	259
	Сподівання та реалії українського письменства	260
	Проблема самоідентифікації письменства	264
	Пошук організаційних форм	269
	Футуризм	279
	Конструктивізм	297
	Пролеткульт	299
	«Плуг»	302
	«Гарт»	310
	ВАЦЛІТЕ	317

	Аспис	331
	Київська «неокласика»	333
	«Ланка» — МАРС	343
	ВУСПП	345
	1.2. Теоретичні засновки літератури 20-х років	355
	Фахове літературознавство	356
	Вульгарно-соціологічний метод у літературознавстві	376
	Українізація по-більшовицьки	386
2. Літературна дискусія. Провокації репресіями	2.1. Літературна дискусія 1925—1928 рр.	393
	Основні детермінанти літературної дискусії.	
	Синдром «червоної просвіти»	393
	Концептуалізація «психологічної Європи»	402
	«Азіатський ренесанс» і «романтика вітаїзму»	415
	Пересемантизація літературної дискусії	424
	2.2. Українське письменство в умовах більшовицького терору	443
	Початки репресій	443
	Процес «СВУ»	447
	2.3. Більшовицька політика в літературі	458
	Література	467

1.

Літературне життя в 1917—1920 рр.

1.1. Письменство на політичних фронтах

В українській історії — одній «з нещасних, безглузких, безпорадних», яку, за спостереженням В. Винниченка, треба читати «з бромом», майже століттями не знаходилося іншої національно свідомої сили, крім письменників, які зважилися на свій страх і ризик заповнювати спустошені ніші національної культури. Вони офірували свій талант заради порятунку рідного краю, відтиснутого на узбіччя дійсності, намагаючись дати адекватну відповідь на суворі виклики неприхильного світу. Інша річ, що не завжди їх діяльність виявляла сподіваний фаховий рівень.

Кожної сприятливої миті українське письменство намагалося брати ініціативу у свої руки, піднімати, здавалось би, зовсім зневірених краян до статусу суб'єкта історичного поступу. Яскравим прикладом цієї тенденції була національна революція 1917 р. та період національно-визвольних змагань 1917—1920 рр. — одна з ланок у нескінченній низці національних резистансів, атрибутованих Кирило-Мефодіївським братством

та наступними громадсько-політичними утвореннями. Їх репрезентували переважно письменники.

Тільки-но у Петрограді сталася Лютнева революція (8 березня за новим стилем, 23 лютого — за старим), схожа на «розвал, а не на повстання» (О. Субтельний), петроградська колонія українців створила свій Тимчасовий український революційний комітет, який звернувся до рідних країн із закликом обстоювати національні інтереси.

Громада Києва не відразу відреагувала на зміну царської адміністрації губернськими та повітовими комісарами. Спонтанно виникла Рада об'єднаних громадських організацій як філія Тимчасового уряду та Рада робітничих і солдатських депутатів, що діяла переважно в містах і промислових районах, зокрема на Донеччині. Ці дві структури були проросійськими, але запекло змагалися між собою. Тимчасовий уряд намагався загравати з українським рухом, що спирався на селянство. Натомість більшовики ставилися до нього «вороже», «з презирством» (О. Субтельний), декларували право нації на відокремлення, але на практиці.

У ті часи національна інтуїція діяла безпомилково, спонукавши творчу інтелігенцію до заснування Центральної Ради. Суспільство, перейняте ідеєю націотворення, поклало на неї великі надії. Оскільки Україна не мала відповідних фахівців, то творча інтелігенція змушена була змінити перо на політичну справу. Її виніс в епіцентр потужних подій «героїчний, дивний, захоплюючий період пробудження нації, яка була зтерта з географічних мап, з підручників історії, з літератури всього світу, навіть з власної свідомості» [11, с. 72]. Найактивнішу участь у формуванні та діяльності Центральної Ради брали письменники, літературні критики, журналісти, історики та вчені, які не мали ні державного, ні адміністративного досвіду: Є. Чикаленко, С. Єфремов, Д. Дорошенко, А. Ніковський, Людмила Старицька-Черняхівська, В. Винниченко, Д. Антонович, С. Петлюра, П. Христюк, М. Шаповал та ін. 7 березня 1917 року (за ст. ст.) її очолив, щойно повернувшись із заслання, авторитетний історик, белетрист, літературний критик М. Грушевський. Обов'язки заступників виконували Ф. Крижанівський, Д. Дорошенко та Д. Антонович. С. Єфремов, будучи заступником голови Центральної Ради, після створення Генерального секретаріату обіймав посаду генерального секретаря міжнаціональних справ.

Українська преса почала заповнювати інформаційний простір, тиражувалися щоденні газети «Нова рада» (за редакцією